

ANNA MARIA ROOS

UR SVENSKA HISTORIEN

STOCKHOLM - P. A. NORSTEDT & SÖNERS FÖRLAG

Pris 85 öre.

ANNA MARIA ROOS

UR SVENSKA HISTORIEN

UR
SVENSKA HISTORIEN

DRAMATISERADE SKILDNINGAR

AV

ANNA MARIA ROOS

STOCKHOLM
P. A. NORSTEDT & SÖNERS FÖRLAG

Läsövningar för skolorna.

Eftertryck förbjudes.

PAPPER FRÅN LESSEBO.

STOCKHOLM 1915

KUNGL. BOKTRYCKERIET. P. A. NORSTEDT & SÖNER

152268

FÖRORD.

Av de musiknummer, som beledsaga visorna i efterföljande stycken, är melodien till folkvisan om Herr Sune och fröken Elin — i »En afton på Kungs-Lena» — densamma som till folkvisan om »Riddar Tynne». I Geijer-Afzelius' samling av svenska folkvisor meddelas nämligen, att visan om folkungarnas klosterrov pläгат i Västergötland sjungas på nämnda älderdomliga melodi. Om denna anmärker Häffner — vars sättning är den här återgivna — att den plägar sjungas med tämligen fri rytm, rättande sig efter texten — en anmärkning som torde gälla de flesta av våra berättande folkvisor, vilkas meter ju är tämligen oregelbunden.

Melodien till folkvisan om Kung Gösta och dalkarlarna — inlagd i »Drottningen och herr Svante» — är återgiven i J. N. Ahlströms harmonisering. Likaså »Stenbockens marsch» i »Karolinens hemkomst».

Den visa i folkton, som är inlagd i »Svante Sture och smålänningarna», är diktad till melodien »De sju rövarna», vilken melodi likaledes är återgiven efter Ahlströms sättning.

Villa Gemma, juli 1915.

Förf.

ERIK. Mamma, min kavaj från i fjol är kanske lagom åt den här gossen.

FRU STRÖM. Den är nog en smula för stor, men vi kan sy in den lite.

EVA. Jag skall ta fram ett par av mina strumpor åt flickan.

(Till flickan Andersson) Vad heter du?

MINA. Jag heter Mina.

EVA. Jag har så många gånger sett dig genom fönstret.

ANNIE. Jag också. Jag tycker det är så roligt att vi blir bekanta nu.

ERIK (till Sten). Jag heter Erik. Vad heter du?

STEN. Jag heter Sten.

ERIK. Du ska få en barkbåt av mig. Vill du ha den?

STEN. Ja tack!

EVA (tar fram en docka). Vill du ha den här, Mina?

MINA. O tack, det vill jag visst.

FRU STRÖM. Ja, men innan ni börjar leka, så ska vi se till att de här barnen får lite mat. De är nog hungriga.

Kom med ut i salen, så ska ni få lite smörgås så länge.

(Går ut åt fonden, följd av alla barnen.)

EVA (vänder sig om i dörren). Se, där kommer Lovisa hem.

Scen VI.

Eva. Lovisa.

LOVISA. Ja, nu är jag här. O, de stackars Anderssons! Ja, nu ska jag ut och göra i ordning kvällsvarden åt er allihop. (Dyker ned bakom ett bord.) Nej men se, där ligger ju dammtrasan!

På torget.

Personer: FRU LARSSON, köttmånglerska.
FRU JONSSON, grönsaksmånglerska.
ELSA.
GRETA.
KARL.
ERIK.

Scenen: Ett torg. Bortåt fonden två stånd. I det vänstra köttvaror, i det högra trädgårdsprodukter.

Scen I.

Fru Larsson och fru Jonsson.

FRU LARSSON (slår ett par tag med armarna som till en »åkarbrasa»).

Det börjar bli lite kallt om dagarna.

FRU JONSSON. Ja, när en sitter stilla, så blir en ju frusen.

FRU LARSSON. Det är väl frost nu om nätterna därute på landet?

FRU JONSSON. Ja, i morse var det alldeles vitt på marken.

Så luktärterna var det slut med, och potatisblasten är svart.

FRU LARSSON. Men ringrosor och astrar, det har frun gott om ännu.

FRU JONSSON. Ja, de håller sig ju tills i november, om det inte blir för svårt med kylan.

FRU LARSSON. Se det är tvärtom för frun och för mig: för köttet håller sig bättre, ju kallare det blir, men fruns varor, de far illa när vintern kommer.

FRU JONSSON. Ja, det är ett sant ord det. Och nog är jag glad, om det dröjer med att bli vinter.

FRU LARSSON. Frun får väl lov att ge sig opp tidigt om mornarna för att komma in från landet?

FRU JONSSON. Ja, det vill jag lova. Klockan fem var morgon får jag ge mig opp. Först ska en göra eld och få på lite kaffe åt sig själv och gubben, och sen är det att ge sig ner till båten med korgarna. Ja, det hjälper nu min gubbe till med, förstås, för ensam skulle jag inte kunna rå med dem.

FRU LARSSON. Ja, det är ett sjå man har här i världen. Och sen får man kanske ändå ingenting sålt. I dag är här då inte mycket handel.

FRU JONSSON. Nej, det kan då ingen skylla. Men se, där kommer visst någon.

FRU LARSSON. Ä, det är ju bara en sån där flickunge. Inte köper hon något rejält. Jo, fru Jonsson kanske får sålt lite plommon eller päron eller sånt.

Scen II.

De förra. Elsa. Strax därpå Greta.

ELSA (kommer in från höger, går framåt köttståndet, sneglar på varorna på ett visst avstånd, vänder, sneglar fortfarande på köttet, vänder en gång till och möter nu Greta, som kommer från vänster).

GRETA. Nej, se Elsa! Goddag på dig!

ELSA. Se Greta! Goddag! Det var då livat att träffa dig!

GRETA. Vad gör du här?

ELSA. Jo, kan du tänka dig, jag ska köpa mat till middagen.

GRETA. Ä, hör du, varför det? Är er jungfru sjuk?

ELSA. Nej, men ser du, jag går ju på en hushållskurs, och nu vill lärarinnan att vi ska lära oss att köpa upp också.

En gång var vi ute med lärarinnan, men nu ska vi öva oss med att gå ensamma på torget.

GRETA. O, så gräsligt svårt!

ELSA. Ja, det är alldeles hemskt, förstås.

GRETA. Vad ska du köpa då?

ELSA. Jag ska köpa så mycket som till middag för oss därhemma. För ser du, på den där kursen är det så, att var och en av eleverna lagar middagsmaten åt sitt hem, och så fram emot klockan fyra, när det är färdigt, kommer ens jungfru och hämtar det i en korg.

GRETA. Jaså, på det viset. Nå, vad skulle ni ha till middag i dag då?

ELSA. Ja, det får jag också hitta på själv. Jag tänkte ta något kött till grytstek, för det har jag lagat förut här på kursen, och det blev så gott.

GRETA. Nå, då går vi till det där ståndet och ber att få kött till grytstek. Kom! Det ska bli livat att höra på dig.

ELSA. Ä, du begriper ju inte alls sånt här. Inte går det an att säga: Jag vill ha kött till grytstek. Det låter så förskräckligt ovant. Man ska säga vilken bit av djuret man vill ha.

GRETA. Oj då! Då ville jag inte vara i dina kläder, Elsa.

ELSA (fundersamt). Se, det är så att jag *har* vetat vad det är för bit man brukar ta till grytstek, men jag har alldeles glömt det.

GRETA (med en blick åt fru Larsson). Du kan väl fråga den där frun, hon ser så rejäl och hygglig ut.

ELSA. Inte *frågar* jag henne! När man köper nånting, ska man aldrig låta märka att man inte begriper sig på vad man köper. Men jag ska försöka lista ur henne vad för bit det ska vara, utan att hon märker det.

GRETA. Det blir ju riktigt spännande. Nästan som en dektivroman.

ELSA (närmar sig fru Larssons stånd, åtföljd av Greta). Goddag frun, jag skulle vilja ha lite oxkött.

FRU LARSSON. Vad skulle det vara för bit då, lilla fröken?

ELSA (avsides till Greta). Sa jag inte det, att hon genast skulle fråga om det!

GRETA. Nu kommer det spännande!

ELSA (till fru Larsson). Jo, det skulle vara — någon riktigt bra bit —.

FRU LARSSON. Kanske det ska vara lite av tjocka fransyskan?

GRETA. Hu, så gräsligt! Äter de sånt?!

ELSA (till Greta). Å, så dum du är! Det är ett stycke på oxen som de kallar så. (Till fru Larsson.) Vad kostar tjocka fransyskan då?

FRU LARSSON. Det blir en och sexti kilo, lilla fröken. Men så har jag ju innanlår också, och det kostar två och fyrty, men det är benfritt.

ELSA. Innanlår! (Till Greta.) Jag är räddad! Det *var* innanlår! (Till fru Larsson.) Ja, jag tror jag ska ta lite innanlår.

FRU LARSSON. Hur mycket ska lilla fröken ha då?

ELSA. Jo, jag skulle ha två kilo. Och så lite späck. För femton öre.

GRETA. Vad ska du ha späck till? Jag trodde det bara var eskimäerna som åt späck och tran!

ELSA. Vet du inte, att man späckar en stek för att den ska bli mör!

FRU LARSSON. Ska det inte vara något mera, lilla fröken? Jag har så bra korv så.

ELSA. Jo, jag kunde ta lite korv till smörgåsbordet.

GRETA. Har ni alltid smörgåsbord?

ELSA. Inte alltid. Men pappa tycker så mycket om det, så han ska få det idag. (Till fru L.) Två prinskorvar ska jag ha. Och så lite kalvfärs. Jag skulle ha till några små köttbullar,

FRU LARSSON. Hur mycket färs ska det vara, lilla fröken?

ELSA. Tre hekto kan vara nog. — Hur mycket blir det tillsammans?

FRU LARSSON. Det blir fem och sjutti, lilla fröken.

ELSA (tar upp pengar och betalar, får paketet). Ja, adjö då, frun.

FRU LARSSON. Adjö och tack så mycket! Välkommen åter, lilla fröken.

GRETA. Elsa, jag riktigt beundrar dig. Du låter ju alldeles gräsligt van!

ELSA. Åja, nog vet man ju lite, förstås. Men nu måste jag ha lite grönsaker (de gå till fru Jonssons stånd). Jag skulle be att få lite blomkål.

FRU JONSSON. Ja, se här har jag riktigt präktig blomkål.

ELSA. Vad tar frun för den?

FRU JONSSON. Trettifem för de här stora huvudena och tjugufem för de mindre.

ELSA. Jag ska be att få två stora huvud. Och en knippa morötter. Och så lite äpplen.

FRU JONSSON. Ska det vara matfrukt?

ELSA. Ja, till att koka kompott av.

FRU JONSSON. Ja, de här är mycket bra till det, och de kostar bara tretti öre litern.

ELSA. Får jag två liter då.

FRU JONSSON. Tackar så mycket. Var det inte något mera?

ELSA. Nej, tack. Jo, det var sant, jag ska ha för fem öre persilja också.

GRETA (tar Elsa i armen). Nej titta, Elsa! Ser du vilka som kommer där!

Scen III.

De förra. Karl och Erik (träda in från höger och lyfta på mössorna).

KARL. Nej se tjänare! Vad gör damerna här?

ERIK. Är det husliga bestyr som pågår?

GRETA. Jo, något! Vi gör storartade uppköp.

KARL. Det är väl Elsa, kan jag tro. Du går ju på någon sorts hushållskurs?

Jo, något! Vi gör storartade uppköp.

ELSA. Ja, det gör jag.

GRETA. Tänk, att hon både köper upp allting till middagen och lagar den också. Är inte det styvt!

ERIK. Nå, det beror på *hur* den blir lagad!

KARL. Duger det verkligen att äta, det som du kokar ihop, Elsa?

ELSA. Om det duger! Jag ska säga er, att pappa sa sist, att det var en riktigt vådligt bra paj som jag hade gjort.

ERIK. Det var en artig pappa!

ELSA. Nej vet ni, ni är så retsamma, så jag skulle riktigt vilja överbevisa er om att jag kan någonting. Om jag skulle be mamma att få bjuda er hem till middagen alla tre!

GRETA. Det var en stilig idé, Elsa!

KARL. Det skulle vara riktigt livat!

ERIK. Det skulle verkligen vara högst intressant . . .

ELSA. Jag telefonerar genast. (Till fru Jonsson.) Snälla frun, går det an att få telefona här?

FRU JONSSON. Ja, för all del, lilla fröken.

ELSA (fattar luren). Jag ska be att få 12 50 — Tackar — Är det mamma? Jo, hör mamma, jag ville fråga mamma om en sak. Jag är ute på torget nu, ser mamma, jag håller på att köpa maten till middagen, och så träffade jag Greta här, och så kom kusin Karl hit och Erik Örn, och nu undrar jag så mycket, om jag inte skulle kunna få bjuda dem alla tre hem till middagen. De skulle tycka att det vore så vådligt roligt. Eftersom jag lagar middagen själv, förstår mamma. (Paus.) Nej då, det behövs inte alls vara något särskilt. Bara i vardagslag, förstås. (Paus.) Jo, det räcker, det som jag har köpt, för ser mamma, jag hade tagit till så, att vi skulle ha lite kallskuret och överlevor till i morgon. Det blir grytstek med grönsaker och så äppelkompott. (Paus.) O tack, söta mamma, det var förfärligt rart. (Paus.) Ja, det ska jag visst det. Adjö, lilla mamma (avringning).

ELSA (till de andra tre med en nigning). Jag har den äran att in-

bjuda er alla tre till en enkel middag i dag kl. halv fem, vardagsdräkt.

GRETA. Tack ska du ha! Det är då en väldigt snäll mamma du har.

KARL och ERIK (böcka sig). Vi få tacka så mycket! Vi ska ha äran och nöjet att infinna oss.

KARL. Om middagen befinnes lyckad, så skall jag hålla ett så fint tal till dig, Elsa, så du har aldrig hört maken!

ELSA. O, då är det ju bäst att jag riktigt anstränger mig.

ERIK. Men hör du, Karl, nu måste vi visst kila!

GRETA. Är ert frukostlov slut nu?

KARL. Ja, om ett par minuter. Adjö, så länge!

GRETA. Vi ses igen vid grytsteken!

(Gossarna gå.)

Scen IV.

De förra utom gossarna.

ELSA. Nu ska jag bara ha lite blommor att sätta på bordet. Kan jag få för tjugufem öre ringblommor? Hur mycket blir det då tillsammans?

FRU JONSSON. Det blir en och sjuttifem.

ELSA (betalar och får paketet och blommorna). Tack. Adjö frun.

FRU JONSSON. Tackar så mycket. Adjö, lilla fröken.

GRETA. Ge mig det där paketet, Elsa, jag ska bära det åt dig. Jo, jag följer dig till hushållsskolan. Jag tror för resten jag ska be min mamma att få gå på en sådan där kurs, jag med. Det är bestämt livat att kunna koka mat. Och så ger det ett sånt anseende! (De gå ut till höger.)

Scen V.

Fru Larsson och fru Jonsson.

FRU LARSSON. Jo, nu ska en tro de kände sig viktiga, flickungarna.

FRU JONSSON. Jo jo män. Men inte skulle jag vilja äta vad de kokar ihop, det vet jag då.

II.

ANNA MARIA ROOS:

Ett gammalt familjearkiv. (Det Franzén-Grafströmska.) Bref och anteckningar. Pris 4 kr.; inb. 5: 25.

Teosofi och teosofier. Pris 2: 75

De sju ljusen. Sagor och visor. Pris inb. 2: 25.

Ur Spaniens diktning. Pris 2 kr.

Lekar och sagospel. Pris 85 öre.

P. A. Norstedt & Söners förlag.

Araber. Skildringar från Algier. Pris 3 kr.

Aktiebolaget Hiertas bokförlag.